

Gospodar in gospodinja

LETO 1940

11. DECEMBRA

STEVI. 50

Nekaj o pasmah kokoši

Za dobičkanosno rejo kokoši je zelo važna pravilna izbira prave gospodarske pasme. Res je, da tudi dobra pasma kokoši ne bo dajala prave koristi brez pravilne nege in prehrane. Vsekakor pa moramo gledati na to, da bomo imeli na dvorišču samo eno čisto pasmo kokoši, in to le takšno pasmo, ki odgovarja našim razmeram. Če danes pogledamo kokoši na naših kmečkih dvoriščih, bomo še pri večini videli mešanico različnih križancev, najrazličnejših barv in oblik; večji del pokvečene, majhne, ki žalostno čepijo v kotu ali na gnoju ter so polne bolezni in mrčesa. Razumljivo je, da nam takšne kokoši ne morejo dajati nikakšne koristi. Zato je prvi pogoj, gojiti čisto-krvne pasemske živali.

Pasem kokoši je zelo veliko. Pri nas poznamo v glavnem tele pasme:

1. **Rodelland-kokoš.** To je dosti velika kokoš, na zelo visokih nogah, ima velike kosti; barve je temnordeče, noge ima rumene. Ta kokoš je primerna edino za tako kokošerejce, ki imajo dovolj zrnja na razpolago za krmo kokoši, ker ta kokoš se ne pase rada, ampak živi samo od hrane, katero ji mi damo. Je slaba nesnica.

2. **Plimetka,** tudi precej velika kokoš, grahaste barve z rumeno nogo. Se ne pase rada, vedno čaka na hrano pred pragom; nesnica je srednja. Ni gospodarska kokoš.

3. **Leghorn,** to je majhna, bela kokoš z rumenimi nogami. Je zelo neodporna kokoš, zelo lahka, toda nekoliko boljša nesnica.

Vse te tri našete pasme so za naše prilike neprimerne. Pri nas jih še goje edino nekateri mestni rejci, ki nimajo pasišča za kokoši. So zelo negospodarske kokoši, ker veliko pojedjo, nesejo pa slabo. Za bolezni so našete kokoši zelo občutljive in hitro poginejo.

Za naše kraje in za naše gospodarske razmere je najbolj primerna domača šta-

jerska kokoš. To so že dokazali mnogi kmetijski strokovnjaki, najbolj pa rejci štajerske kokoši sami. Štajerska kokoš je nastala in se razvila na naših tleh, v naši klimi. Kar ni bilo odporno, je tekom časa izginilo, zato je štajerka tako odporna proti vsaki bolezni in vremenskim neprilikam.

Najvažnejša gospodarska lastnost štajerske kokoši je njen prirodni nagon, da si zunaj na paši sama išče hrano. Zgodaj zjutraj gre na pašo in se pase ves dan; zrna sploh ne mara, če ima dovolj paše. Tako se celo poletje prehrani skoraj sama. Zato je ona edina najboljša gospodarska kokoš za deželo, kjer je za kokoši vedno dovolj paše. To je najbolj ekonomična kokoš in najbolj gospodarska, ker porabi najmanj hrane.

Štajerska kokoš je zelo dobra nesnica, od vseh pasem kokoši najboljša. Niso redki primeri, da je znesla do 270 jaje letno. Tako visoka nesnost kokoši pa je nezaželeno, ker se na račun prevelike nesnosti zmanjšujejo druge dobre lastnosti kokoši, predvsem odpornost in teža. Povprečna letna nesnost štajerske kokoši je 150 jaje na leto. Pri naših gospodarskih razmerah mora vsaka kokoš na kmetih znesti najmanj 120 jaje letno. To pa bo mogoče doseči edino takrat, ko bo vsaka kmetija gojila samo odbrano štajersko kokoš.

Štajerska kokoš je pa tudi zelo dobra nesnica pozimi, ko druge pasme popolnoma odpovejo.

Glavni ugovor proti štajerski kokoši je bil v tem, da je prelahka. Ker so rejci štajersko kokoš pred leti odbirali samo na visoko nesnost, je razumljivo, da je na račun visoke nesnosti morala pasti teža kokoši. V zadnjih letih se je pa umno odbiro težjih kokoši, teža štajerke znatno dvignila, tako da je povprečna teža kokoši nad 2 kg. Šestmesečni petelin pa že dosežejo težo do 3½ kg; povprečna teža odraslih petelinov je 4 kg.

Štajerska kokoš se pred vsemi drugimi pasmami odlikuje po svoji izborni kvaliteti mesa. Današnji trg želi samo **belonogo** perutnino, in to je edino naša štajerka. Znano je, da naši izvozniki posebej sortirajo štajerske piščance za izvoz, ker jih dražje vnovčujejo kot rumenonogo perutnino. Na svetovnem trgu ima bodočnost naša štajerska kokoš.

Glavni pogoj za dobičkanosno rejo kokoši je uvedba domače štajerske kokoši. Kakor se briga vsak napreden gospodar, da ima v hlevu samo dobro pasmo govedi in da obdrži za pleme najboljše živali, prav tako se mora brigati gospodinja, da bo imela na dvorišču le najboljšo in enotno pasmo kakoši, za katero je lahko gotova, da ji bo dajala največ koristi.

Kmečko stavbarstvo z domačega vidika

Z ocenitvami je ugotovljeno, da znaša vrednost vseh kmetijskih zgradb povprečno do polovice celokupne vrednosti posestva (brez gozda!), dočim znaša vrednost živega in mrtvega inventarja povprečno do ene četrtine, vrednost zemlje samo po eno četrtino. Pri gozdnatih posestvih znaša vrednost stavb manj, enako pri posestvih z zelo dobro zemljo, oziroma v bližini mest.

V kmečkem gospodarstvu so vse stavbe ter ves živež in mrtvi inventar, iz gospodarskega stališča samo »nujno zlo«, ki ga moramo trpeti, zato, da nam pridelki zemlje ne propadejo (shrambe, kleti itd.) ali da jih moremo bolje, oziroma da jih sploh moremo vnovčiti (živino redimo, ker meso, mleko itd. navadno lažje in bolje vnovčimo kot seno, hleve, gnojišča itd. gradimo zato, da nam živina bolje uspeva, oziroma v zvezi z rejo živine; ovce redimo zato, ker bi sicer z dotične zemlje sploh ne dobili nikakih donosov; itd.).

Iz gospodarskega vidika je za kmeta torej umestna le graditev nujno potrebnih stavb, v najcenejši, značaju in namenu stavbe primerni izvedbi, ker je kapital (denar) in delo vloženo v kmečke stavbe, mrtve in neplodovite. Stremeti pa je treba za tem, da stavbe čimbolj ustrezajo svojemu namenu, da so smotrne in ekonomične. Isto velja za vse orodje in tudi za živino na kmečkem posestvu.)

Smotrnost in cenенost morata biti osnovni načeli kmečkega stavbarstva.

Smotrno so stavbe zgrajene: 1. če so posamezne gospodarske stavbe med seboj in prostori v njih tako razmeščeni, da so prehodi oz. poti iz enega prostora do drugega, ki se vsak dan ali vsaj redno rabijo, čim najkrajše in najudobnej-

še, da se s tem prihrani na času in trudu, 2. če tudi oprema stavbe služi prihranku na času in olajšanju dela, 3. če je dana možnost, stavbo v slučaju potrebe smotrno povečati oz. razširiti.

Cenenost stavbe se doseže: 1. z omejitvijo prostorov na neobhodno potrebno velikost, 2. s čimbolj preprosto, toda trdno in praktično izvedbo stavbe, 3. s smotrno graditvijo glede na vzdrževalne in uporabne stroške (kurjava, razsvetljava itd.), 4. s štedenjem pri izbiri gradiva in načina izdelave — v kolikor je z ozirom na zahteve, katerim mora ustrezati stavba, oz. gradivo, štednja pri gradivu in delu dopustna oz. pametna. Uporabljati je v ta namen predvsem doma se nahajajoče gradivo (n. pr. les, pesek, ev. glina, slama, kamenje itd.), ostalo gradivo pa je treba kupovati tako in tam, kakršno in kjer je z ozirom na svojo uporabnost in kvaliteto ter prevozne stroške do stavbe in na gradbene stroške najceneje. Enako je iz tega stališča treba izbrati najpreprostejšo, a vendar vsem gospodarskim pogojem ustrezajočo obliko izdelave stavbe, ako niso, bolj kot cenенost, merodajne estetične itd. zahteve na stavbo. Pri načinu dela in izbiri delavcev pa je umestno štediti le toliko, v kolikor radi tega ne trpi kakovost, trajnost in uporabnost izvršenega dela.

Ker je gospodarski uspeh kmečkega gospodarstva v veliki meri odvisen od smotrnosti, higijeničnosti in cenенosti gospodarskih zgradb, je potrebno, da polaga gospodar važnost na to, kako ima svoje gospodarske zgradbe zgrajene in razmeščene.

Z znanstvenimi raziskovanji je sedaj ugotovljeno, da se okroglo dve tretjini vsega kmečkega dela opravlja doma, v gospodarskih poslopih in na dvorišču in

le eno tretjino na njivah, travnikih, gozdu itd.

Zunanja izvedba kmečkih zgrad. Zunanost kmečkih poslopij mora biti prilagojena okolici ter krajevnim podnebnim razmeram. Če mogoče, naj se načrt ozira pri tem na krajevne in narodne posebnosti v stavbarstvu (narodni slog, narodni ornament), ter naj se ne posnema slepo mestnega sloga in mestnih načinov gradnje. Če mogoče, naj bodo zgrajene vse gospodarske zgradbe enega gospodarstva v enotnem slogu, posebno, če je več stavb pod isto streho.

Strehe kmečkih stavb naj bodo, če le mogoče, gladke, t. j. brez nepotrebnih nastreškov »kukerlov« (frčad) itd., ki zelo povečajo vzdrževalne stroške strehe. Pač pa je dobro, vstaviti na več mestih v streho steklene opeke, ki podstrešne pro-

store osvetlijo, oz. strešne line, ki poleg tega omogočijo tudi lahek in hiter dostop na streho v slučaju potrebe.

Za hiše in solidnejša gospodarska poslopja je najboljša in najlepša kritje z bobrovcem, ako ni iz gospodarskih razlogov umestneje oz. nujno, uporabiti kak drugo kritje.

Kmečke hiše dobijo lep zunanji izgled z lepo razdelitvijo oken, z pobeljenim ali pobarvanim ometom, s skladnimi barvami ometa, strehe in lesenih delov itd.

Preproste lesene stavbe se izdelajo lahko okusno s primernim in čednim načinom izdelave, z hišnim prebarvanjem itd.

Tudi vrtovi in nasadi ter splošni okrog stavb oživijo pogled nanje, enako tudi čedni plotovi okrog dvorišča.

Naš gozd

Pomen gozda je pri nas splošno še vse premalo znan, dasi je odvisno od njega v veliki meri vse slovensko gospodarstvo. Saj živi od gozda, kot se računa, okrog 250.000 prebivalcev. Od njega so odvisni tudi ostali stanovi, ker je n. pr. že za drva zainteresirana vsaka družina.

Kako žalostno je gledati gozd, ki je napol izsekan ali zaraščen z grmičevjem. Gospodar, ki čaka, da se gozd sam zarašče, je vse prej, kot umen gospodar. Gozd je treba gojiti tako kakor delajo veleposestva, ki dobro preračunajo, koliko se sme izsekati in da se mora na posekanem prostoru čimprej zasaditi mlada drevesa. Ne gre drugače, kdor hoče imeti čim večjo korist iz gozda. Naši kmečki gozdovi so prekomerno izsekani več po krivici lastnikov samih. Saj je včasih nujno, da pomaga gozd rešiti višje izdatke v družini. Toda kaj pomaga, ko prejme iz gozda največ koristi trgovec in posrednik. Ako se pa povišajo cene lesu, je znak, da je tudi drugo blago drago.

Glavni vzrok, da se gozd premalo goji, je v pomanjkljivi izobrazbi. Že v zadnjem letu ljudske šole in v ponavljalni šoli bi se moralo poučevati o pomenu gozda. V kmetijskih šolah pa mora biti pouk o gozdu glavni predmet. Če bo že kot otrok vedel, kaj vse pomeni gozd, je pričakovati, da se bo kot gospodar brigal za gozd.

Poleg navedenega je drugi vzrok slabega stanja gozdov ta, da imajo kmetje premalo gozda. Posestne razmere niso ugodne. Gozdovi zavzemajo v Sloveniji okrog 700.000 ha površine. Od tega odpade na kmečko posest 550.000 ha, ostalo odpade na javne ustanove (država, ustanove). Prevladuje mala posest. 140.000 posestnikov ima približno 550.000 ha gozda. Računa se, da ima 135.000 posestnikov 0,1 do 5 ha gozda, 5400 posestnikov od 5 do 50 ha in 600 posestnikov od 50 do 300 ha gozda. Iz posestnega stanja se more sklepati, da ima večina posestev le toliko gozda, kot je nujno potrebno za dom. Le večje kmetije zmorejo prodajati les in imajo od tega trajen vir dohodkov. Če proda tudi mali posestnik les, gre to na račun izsekavanja, kar je v škodo gozda. Koliko gozda imajo naši kmečki gozdovi, je težje odgovoriti, ker ni za to nobenih dokazov. Splošno se računa na vsak ha od 100 do 150 m³ lesa.

Slično kakor o zalogi lesa nimamo podatkov o letnem prirastku. Po primerjavi drugod računamo 2,5 do 3 m³ na ha, kar spet ni veliko.

Kako je z izkoriščanjem gozdov? Računa se, da se poseka v Sloveniji vsako leto do 2.500.000 m³ lesa, od tega 1 milijon za gradbe, ostalo za kurjavo. Ako primerjamo to številko s prirastkom, vidimo, da se poseka znatno več kot je prirastka. Z drugimi besedami povedano,

da se znižuje že glavnica, kam to vodi? Potrebna bi bila zaščita gozda, toda kdo naj jo izvaja? Vsak gospodar sam, to bi bilo najboljšje. Kjer se poseka dorastlo drevo, tam naj zasadi vsak vsaj 2 mladiki. Vsak prostor naj se izrabi. Na ta način bomo napredovali, če ne takoj, pa čez 20 let. Koliko se baš glede tega premalo stori, ker mislijo nekateri, da je gozd neizčrpljiv. Kdor ne goji gozda, bo imel prej ali slej le prazen prostor, pokrit z grmičevjem.

Res se zadnja leta opaza, da so se ljudje pričeli zavedati pomena gozda in

lepo zasajajo mladike. Tako je tudi prav. Izsekavajte grmičevje, zraven pa zasajajte mladike. Če vidiš, da sosed ne dela tako, ga pouči!

Cene lesu silno skačejo. V lesni trgovini opazamo, ga hodijo še vedno stara pota, zato ni čudno, da ima največ dobička iz gozda veletrgovec, posrednik in tujec.

Današnje prilike nam nalagajo dolžnost, da pustimo gozd, da se odpočije. Ne sekajte gozda, ker je to edini kapital slovenskega kmeta. Čakajmo, da bomo dobili za les pravo protivrednost.

O skopih in zapravljivih otrocih

Nekoč mi reče neka mati: »Pet otrok imam, pa so vendar tako različni po značaju, da se kar čudim, kako more vendar to biti. Eden bi samo nagajal, drugi je miren. Eden skopari tako, da raje čaka, da mu vse splešni, preden poje pomarančo ali kaj drugega. Drugi zopet ne sme videti dinarja, takoj vse zapravi, vse poje, potem pa prosjači druge.«

Res so včasih otroci tako različni med seboj kakor prsti na roki, četudi izvirajo iz ene dlani istega človeka.

Navadno so majhni otroci skopi. Prosi malega debeluška v materinem naročju, naj ti oa piškot, ki ga ravno grize s svojimi brezzobimi čeljusti. Prosi ga za stekleničko mleka, ki jo trdno drži z obema rokama in vleče iz nje. Videl boš, kako te bo pogledal, morda zajokal in če bo bolj korajžen, te bo tudi udaril z malo ročico, ako se mu boš pustil.

Včasih kaže kak otrok malo več darežljivosti. Poprosiš ga za piškot ali košček kruha, ki ga ima ravno v roki. Otrok je dobre volje, ne več lačen in ti velikodušno ponudi: »Na!« A neredko se zgodi, da hoče takoj nazaj, kriči in joka, kot bi se pol sveta podrlo. Premislil se je in sam hoče še jesti.

Le kakar je toliko sit, da ne more prav nič več spraviti vase, ti da, oziroma vrže po tleh kruh ali kar je že jedel in s čimer se je nasitil. Tudi stekleničko z mlekom ti bo vrgel po tleh, ker se še ni učil, da se steklo razbije.

Vsak otrok je samoljub. To pomeni, da je prvi on, potem pridejo šele drugi. V vsakem človeku, najbolj pa še v otroku je nagon hranitve tako velik, da prevpije vse druge nagone. Če hoče otrok je-

sti, če ne da iz rok bonbona, piškota ali koščka kruha, s tem še ni skop. Ne smemo in ne moremo sklepati iz tega, da bo vedno tako skop. Pozneje se otroci spremenijo.

Oni otrok, ki je tulil in jokal, če si mu vzel iz rok košček kruha, postane lahko največji razsipavec.

Tudi radodarnost in skopost so lastnosti, ki se poedujejo. Skopi starši, skopi otroci, razsipni starši, razsipni otroci. Dovolj je, da je samo eden od obeh skop in dovodlj so vsi otroci skopi.

Poznala sem družino. Devet otrok so imeli, ogromno posestvo. Vsi so štedili, da ne rečem skoparili. Premoženje se je večalo in vsak je imel lepo posestvo kot doto. Najmlajši sin je bil popolnoma drugačen. Njegova mati, še kot stara žena, mi je včasih tožila: »Ta fant res ne ve, kaj je denar. Saj moram reči, priden je, in tudi delaven, le denar se mu nič ne smili. Ko je bil pri vojakihi, je vedno pisaril za denar. Tuji v družbi daje vedno za pijačo. Prav nič ne zna »šparati«. Saj ga imamo vsi radi, ker je vedno dobre volje, vedno pove vse odkrito in je tudi dober. Le to je križ, da denarja ne sme videti.«

Je pač eden, ki ima drugačno naravo in drugačne lastnosti kot ostali člani v družini.

Ta radodarnost fantova bi se manj opazila, če bi bili radodarni vsi, pri stiskanju in skoparjenju ostalih, pa je ta vesel fant vse »bodel v oči«. Tu včasih skoraj ni pomoči. Najboljši učitelj je življenje. Prerazsipnega človeka zadenejo včasih težke denarne stiske, neprili-

ke in ga izmodre, da se nauči bolje računati. Včasih in večkrat, pravim, vedno pa ne. Preradodaren človek je nesrečen takrat, kadar nič nima, a bolj zaradi drugih, ker jim ne more ničesar dati, kot zaradi sebe.

Drugače je s skopim človekom. Ta se redko spremeni. Nesrečen je takrat, kadar mora kaj dati.

Včasih opazujem otroke v šoli. Strojček za šiljenje svinčnikov se kmalu obrabi, ker mora rezati trdi svinčnikov les. To vedo nekateri, ki skrbno skrivajo in spravljajo strojčke in ga ne posodijo niti najboljšemu prijatelju. Drugi otrok zopet vse posodi, vse da, česar ga kdo

prosi. Pa morda ni bogat od čoma. Reči moram, da mi je drugi, radodarni mnogo bolj všeč.

Seveda je pri tej lastnosti najlepši izrek: »Srednja pot, najlepša pot«. In če je kje težko hoditi srednjo pot, jo je tu gotovo. Morda bo preradodaren človek lažje postal ravno prav radodaren in pravilno gospodarski, kot pa skopuh radodaren.

Velikanska razlika je med zapravljivcem in radodarnim človekom, kot je razlika med štedljivim in skopuhom. Bodi radodaren, a ne zapravljaj, štedi, a ne skopari. Kako, naj te uči življenje in božje zapovedi. I. G.

Nasveti iz živinoreje

Pričelo se je zimsko krmljenje živine, t. j. krmljenje s suho krmo. Pokladati pa ne smemo samo sena, rezanice itd., ampak tudi krmila, ki so po svoji sestavi in hranilni vrednosti podobna zeleni krmi in ugodno vplivajo na mlečnost. Na ta način vsaj delno nadomestimo pašo in zeleno krmo, ki jo je imela živina preko polletja. Ta krmila so: pesa, korenje in ensilaža. Kisla krma ali ensilaža se skisa v 5–6 tednih, tako da je zdaj že dobra za krmljenje. V začetku to krmo živina nerada žre, zato jo najprej dajamo po malem, pozneje pa jo pokladamo ogoraslemu govedu do 25 kg dnevno.

Pri napajanju moramo paziti, da ne napajamo s premrzlo vodo, ker se živali lahko prehladijo, breje pa zaradi tega lahko zvržejo.

Skrbimo za red in čistoto v hlevih in pri živini.

Pitalnim svinjam povečajmo obrok močne krme (koruze); dajamo pa jim zato manj pese in druge vodene krme. Hrana za pitance naj bo vedno bolj gosta, vendar moramo paziti, da jo bodo v redu izkoriščali in prebavljali. Zato jim dajemo v hrano tudi živinske soli, ki pospešujejo prebavo. Da vemo, kako izkoriščajo pitanci krmo in kako napredujejo v teži, jih tehtajmo vsaj vsakih 14 dni. One pitance, ki pokažejo slab prirastek na teži in nimajo teka, bomo najprej zaklali ali prodali.

S prvim snegom se začne zimsko krmljenje perutnine. Krmljenje kokoši v zimskem času je jako drago. Zato bomo obdržali čez zimo le dobre nesnice in do-

bre plemenske peteline. Vse ostalo izločimo in spitajmo za prodajo ali za zakol. Perutnino dobro oskrbuje predvsem z beljakovinsasto krmo, ker so beljakovine potrebne za tvorbo jajc. Zjutraj dajemo perutnini mehko — toplo hrano: repo, peso, kuhan krompir z otrobi in kuhinjske odpadke. Večerna hrana naj bo zrnata: ječmen, pšenica, oves itd. Zeleno pašo pa nadomestimo z odpadki solate ali surovo peso.

KUHINJA

Kupčki iz telečjega mesa. Kake $\frac{1}{2}$ kg teletine od stegna hitro spečem. Pečeno meso drohno sesekljam in mu dodam nekaj soli, tri žlice sesekljanih kaper, štiri pretlačene sardele, celo sesekljano čebulo, sesekljanega zelenega petršilja, malo majarona, timijana, limoninih lupinic in pol žemlje, ki sem jo v vodi namočila in dobro ožela. Posebej zmešam košček surovega masla s tremi celimi jajci. Ko je prav dobro zmešano, denem na desko, ki sem jo z drobtinicami potresla. Iz mesa in pridatkov napravim hlebčke in jih polagam na pekačo v razbeljeno mast. Hlebčke pritisnem z žlico in jim nameso kosti vtikam vejice zelenega petršilja. Ko so hlebčki na eni strani pečeni, jih obrnem, da se še na drugi strani lepo rumeno zapečejo. S hlebčki obložim kako zelenjavo, kakor: špinačo, sladko zelje ali ohrovt, posiljeno zelje ali kole-rabo. Te hlebčke dam lahko tudi v omaro na mizo. V ta namen porabim mast, v

kateri so se hlebkčki pekli. V masti zarumenim par žlic moke, zalijem z juho in dodam kisle smetane. Hlebkčke zložim na krožnik in jih polijem s to omako. Zraven dam kruhove cmoke, pražena riž ali pa žličnike odnosno testenine.

Krompirjevi cmoki, pečeni. Kake štiri precej debele krompirje olupim, operem in zrežem na rezine. (Na rezine zrezan krompir se hitreje skuha kot pa prerezan na kose. Krompir skuham v slani vodi, ki naj ga komaj pokriva. Kuhan krompir odcedim, mu dodam kos surovega masla in ga zmešam tako, da se koščki prav nič ne slede. Nato ubijem jajce, dodam tri polne žlice moke, žlico kisle smetane in ponovno prav dobro pomešam. V precej veliki, plitvi kozici razbelim žlico surovega masla ali masti. Nato pokladam z žlico cmoke drug poleg drugega. Pred vsakim zajemanjem pomohim žlico v vroč krop, da se žličniki radi odločijo od žlice. Žličnikov naj bo samo ena vrsta, ker bi se nakopičeni ne spekli lepo. Ko je vse izgotovljeno, postavim kozico za dobre pol ure v pečico. Cmoke dam kot samostojno jed s solato, kislim zeljem ali kislo ropo na mizo.

Bržola v omaki. 1 kg bržole potolčem, odrežem mast, operem in nasolim. V kozico denem žlico in pol masti, narežem celo čebulo, dodam vejico šatraja, vejico peteršilja, vejico zelene, vejico majarona, vejico materne dušice (timijana) in par zrn celega popra. Nato naložim kose mesa, polijem s šestimi žlicami vode in

pokrito pražim do mehkega. Meso pobrem iz kozice in potresem mast in zelenjavo s par žlicami moke. Ko moka zarumeni, zalijem z juho ali s krompirjevo, denem meso nazaj in pustim še dobro prevreti. Nazadnje zboljšam omako s priidatkom kisle smetane. Nato pobrem meso iz omake, ga zložim na krožnik, polijem s precejeno omako in obložim z spečenim, celim, bolj drobnim krompirjem ali s testeninami ali pa s cmoki, odnosno z žličniki.

Ovseni kosmiči v gojevi juhi. V vrelo govejo juho zakuham toliko žlic ovsenih kosmičev, kolikor oseb je pri kosilu. Juho s kosmiči dobro premešam in pustim četrť ure vreti. Kuhane, a še vrele kosmiče stresem v skledo, v kateri sem stepla eno celo jajce. Ovseni kosmiči se dobe v drogeriji in v večjih špecerijskih trgovinah.

Ovseni kosmiči kot močnik. Tri polne žlice kosmičev zakuham v 1 liter vrele vode. Ko vre četrť ure, jim pridenem kocke ene žemlje. Kocke sem zarumenila v 4 dkg surovega masla. Jed zboljšam s tem, da dodam žlico kisle smetane.

Krhke rezine. Deni na desko 12 dkg presnega masla, 14 dkg moke, 7 dkg sladkorja. To dobro stri z valjarjem in prideni limonine lupinice. Nato dodaj 7 dkg drobno zrezanih orehov in 1 jajce. Umesi zmes v testo, ga razvalja in naredi krpice v obliki kvadratov. Peci v srednje topli pečici in pečene med seboj nadevaj po dva in dva.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Ljubljana. V okraju ljubljanska okolica so bile cene živini v začetku decembra naslednje: voli I. 9, II. 8—8,50, III. 7 do 8; telice I. 8—8,50, II. 7—8, III. 6; krave I. 7—8,50, II. 6—7, III. 4; teleta I. do 10, II. do 9; prašiči špeharji 14, pršutarji 10—11 din za 1 kg žive teže.

Kranj. Na sejmu 2. decembra so prodajali živino po tehle cenah: voli I. 9,25, II. 8,50, III. 7; telice I. 9,25, II. 8,50, III. 7,25; krave I. 8,50, II. 7,25, III. 6,50; teleta I. 12,50, II. 11,50; prašiči špeharji 15 do 16, pršutarji 14—15 din za 1—kg žive teže; mladi prašički 7 do 8 tednov stari 200—250 din komad.

Litija. Po podatkih v prvih dneh decembra so bile cene živini v okraju tele: voli I. 8—8,50, II. 7—8, III. 7—7,50; telice I. 8,25, II. 7,75, III. 6,50; krave I. 7,50, II. 6,50—7, III. 5—6; teleta I. 11, II. 10; prašiči špeharji 15, pršutarji 13 din za 1 kg žive teže.

Krško. 2. decembra so zaznamovali v okraju približno naslednje cene živini: voli I. 9, II. 8, III. 7; telice I. 9, II. 8, III. 7; krave I. 8, II. 7, III. 6; teleta I. 12, II. 11; prašiči špeharji 16, pršutarji 14 din za 1 kg žive teže.

Črnomelj. Po zadnjih poročilih so bile živinske cene v okraju v prvih dneh decembra sledeče: voli I. 8,50, II. 7,25—7,50, III. 6,50—6,75; telice I. 7,50—8,25, III. 6,75 do 7,25; krave I. 7,25—7,50, II. 6,25—6,50,

III. 5—5,50; teleta I. 11, II. 9—10; prašiči špeharji 12,50—14, pršutarji 12 din za 1 kg žive teže

Maribor. Na sejmu konec novembra so bile cene živini takele: voli I. 9,50, II. 8—8,50, III. 7,50—8; telice I. 9, II. 8, III. 7; krave I. 8—9, II. 7—8, III. 4,75—6,50; teleta I. 12, II. 9 din za 1 kg žive teže.

Šmarje pri Jelšah. V Lembergu so imeli 25. novembra sejem, na katerem je živina čosegla te cene: voli I. do 8,50, II. do 8, III. 7; telice I. do 8, II. do 7,50, III. do 6,50; krav I. do 7,75, II. do 7, III. do 6; teleta I. do 10, II. do 9 za 1 kg žive teže.

Ptuj. Na živinskem sejmu 25. novembra so prodajali živino po sledečih cenah: voli I. 8,50, II. 8, III. 7; junci I. 7,50, II. 6,50—7, III. 6; telice I. 8, II. 7, III. 6,50; biki I. 8, II. 6—7, III. 5,75; krave I. 7,50, II. 5—6, III. 3,75—5; teleta I. 9 din za kg žive teže. — Na svinjskem sejmu 27. novembra so veljali prašiči: debeli 12,50 do 14, pršutarji 11,50—12, plemenske svinje 10—12 din za 1 kg žive teže; mlači prašički 6 do 12 tednov stari 150—230 din komad.

Dravograd. Po podatkih od 1. decembra so bile cene v okraju: voli I. 8,50, II. 7,50, III. 6,50; telice I. 8, II. 7, III. 6; krave I. 7, II. 6, III. 5; teleta I. 9, II. 8; prašiči špeharji 15, pršutarji 13 din za 1 kg žive teže.

Ljutomer. Po poročilu od 4. decembra so bile cene živini v okraju takele: biki I. 9, II. 7,50, III. 5—6,50; telice II. 6,50—9, III. 5,50—6,50; krave I. 5,50—7, III. 4,50 do 5,50; teleta II. 8—9; prašiči pršutarji 9 do 15 din za 1 kg žive teže.

CENE

Ljubljana-okolica. Pšenica 450—550, ječmen 450—500, rž 450, oves 400—450, koruza 450, fižol 500—700, krompir 150 do 175, seno 100—150, slama 60 din za 100 kg. — Mleko 3 din liter, surovo maslo 32—48 din kg, drva 1 prm 75—160 din.

Kranj. Pšenica 4,50, ječmen 4,25—4,50, rž 4,25—4,50, oves 3,75, koruza 3,50—3,75, fižol 6—10, krompir 1,75—2, lucerna za krmo 1,25—1,50, seno 1,25—1,50, slama 0,75 din za 1 kg — Slanina 24—26, svinjska mast 26—28, med 32—40, volna neoprana 68—72, oprana 92 din kg. Mleko 2,50—3 din liter, surovo maslo 48—52 din 1 kg, drva prm 140—150 din.

Litija. Pšenica 4,25, ječmen 3,50, rž 3,50, oves 3,75, koruza 3,05, fižol 4, krom-

pir 1,50—1,80, lucerna 1,25, seno 1, slama 0,50 din 1 kg. — Mleko 1,50—2,50 din liter, sur. maslo 36 din kg, drva 1 prm 110 din.

Ljubljana-mesto. Pšenica 4,50—5, oves 4—4,50, ječmen 4,50—5, proso 4—5, koruza 4,50—5, fižol 6—7, prepeličar 7—8, grah 15—16, leča 13 din za kg. — Krma: seno sladko 115—130, polsladko 100—115, kislo 95—100, slama 60 din 100 kg. — Kurivo: premog 456—457 din tona, drva trda 145—160, žagana 155—170, mehka 75 dinarjev prm, oglje 1,50—3,50 din 1 kg. Mleko 2,50—3 din liter, surovo maslo 36 do 44, čajno maslo 46—54, kuhano maslo 48—50, bohinjski sir 38—40, polementalec 40, trapist 34—40 din kg.

Ljutomer. Pšenica 300, ječmen 350, rž 350, oves 325, koruza 250, fižol 400—600, krompir 130, lucerna za krmo 120, seno 100, slama 75 din za 100 kg. — Slanina 24, svinjska mast 25 din kg; vino navadno pri vinogradnikih 12—15, finejše sortirano nad 15 din liter.

LES

Na ljubljanski borzi so bile cene lesa dne 5. decembra, kakor je spodaj navedeno. Razumejo se za 1 kub. meter, franco vagon nakladalna postaja. V prosti trgovini so cene višje.

Smreka-jelka: hlodi I/II 260—320 din, brzojavni drogovi 240—280, bordonali 320 do 370, filerji 280—320 din.

Bukev: hlodi I/II od 30 cm dalje 215 do 265, hlodi za furnir, čisti od 40 cm premera dalje 290—340 din.

Hrast: hlodi I/II od 30 cm premera dalje 265—415, bordonali 850—1000, frizi 920—1220 din.

Drva: bukova 21,50—23,50, hrastova 15,50—21,50 din za 100 kg.

SEJMI

16. 12.: gov., svinj. in kram. Kostanjevica na Krki, Zirovnica, živ. in kram. Vel. Loka, živ. Slov. Bistrica, živila in prašiči Trbovlje, gov. in svinj. Videm ob Savi, živ. in kram. Turnišče. — 17. 12.: živ. in kram. Ljutomer, svinj. Ormož, konj. in gov. Maribor, svinj. Dol. Lendava. — 18. 12.: živ. Ljubljana, svinj. Celje, Ptuj in Trbovlje. — 19. 12.: živ. in kram. Skočijan, živ. Šmihel-Stopiče, kram. gov. in svinj. Brežice, živ. in kram. Tebarje, svinj. Turnišče, živ. in kram. Dol. Lendava. — 20. 12.: svinj. in drobn. Maribor. — 21. 12.: živ. in kram. Krašnja pri Kamniku svinjski Brežice, Celje in Trbovlje, živ. in kram. Laško

PRAVNI NASVETI

Dolg pokojnega moža. A. S. L. - Za dolg umrlega moža odgovarja njegova zapuščina. Če ste po moževi smrti prevzeli posestvo, potem ste s tem prevzeli tudi moževe dolge in upniki so vas kot dedinjo po možu upravičeno tožili. — Drazbo vašega posestva vsak čas lahko ustavite, če zahtevajočemu upniku plačate glavnico in stroške, zaradi katerih je predlagal prisilno prodajo. Predlog na ustavitve dražbe morate staviti pri sodišču in obenem izkazati, da ste zahtevajočemu upniku vse plačali.

Odmerjena meja brez mejaša. G. J. T. Pred enim letom ste kupili parcelo. Letos ste jo dali premeriti po vašem zemljemercu. Obvestili ste mejaša, pa ni prišel, ker je bil pri vojakih. Ko je pa prišel domov, je zahteval, da v 48 urah nazaj postavite staro mejo, sicer da vas bo tožil. Tega niste storili, tožil vas pa tudi ni, pač pa je mejnik razmetal in preko meje posekal. Mejaš se sklicuje na 30 letno uživanje, vi pa na to, da ste parcelo po mapni izmeri kupili. Vprašate, kdo bo tožbo dobil. — Mejo lahko določi ali sodišče ali pa zemljemerec, vendar ta le takrat, če oba mejaša predhodno na to pristaneta. Če pa zemljemerec le po naročilu enega mejaša meri svet in določa mejo, ni drugi mejaš dolžan te nove meje priznati in velja še vedno stara meja. Če ste mejašu postavili nove mejnike v njegov svet, to niso bili pravi mejniki in jih je sosed smel na svoji parceli razmetati. Ker se mejaš sklicuje na 30 letni užitek in ima za to zanesljive priče, ne kaže, da se sploh spustite v pravdo. Ker je bila stara meja vidna, ni bilo nobene potrebe po novi odmeritvi in vam svetujemo, da spoštujete staro mejo. Če mislite, da plačujete davek tudi od sveta, ki ga dejansko uživa sosed, pa daste lahko odmeriti sedanjí obseg parcele in to prijavite katastrski upravi in se bo vam le od te zemlje predpisal davek.

Tožba, dana na zapisnik. J. Z. - Vsako okrajno sodišče sprejema na uradni dan, ki je najmanj enkrat na teden, ustne tožbe v zapisnik. Sodišče ne sme odkloniti sprejema take tožbe. Če res sodnik ni hotel sprejeti tožbe v zapisnik, česar pa skoraj ne moremo verjeti, se pritožite pri sodnem predstojniku ali pa pri predsedništvu nadrejenega okrožnega sodišča.

Obrtna šola pri železniški delavnici v Mariboru. S. K. - Zdaj ne morete biti sprejeti v navedeno obrtno šolo, ker se je šolsko leto že pričelo. Poizkusite prositi drugo leto ob šolskih počitnicah. Pogoji za sprejem so sledeči: Naše držav-

ljanstvo, starost od 14 do 16 let, najmanj dva razreda gimnazije ali druge srednje šole in dobro vedenje. Šola traja 4 leta. Za čas šolanja dobijo učenci za vsak delavni dan posebno dnino. Stanovanje, hrano in obleko si morajo preskrbeti sami. Prošnjo za sprejem izročiti osebnó ali poslati priporočeno upravniku šole.

Zasebno študiranje gimnazije. Z. J. - Ker ste že 20 let stari, morete študirati gimnazijo le kot privatni učenec. Izpite boste mogli delati vsako leto v mesecu juniju na državni gimnaziji, v katere okolišu vaši starši stalno bivajo, ali v katere okolišu imate stalno službo. Za vse ostale informacije se obrnite na ravnatelja gimnazije, na kateri nameravate delati izpite. Privatno dovršena gimnazija velja za državno službo.

Priposestevanje skupnega zemljišča. P. J. - Skupen pašnik imate, za katerega bi bili morali imeti svoj statut in odbor. Tak odbor se je izvolil šele leta 1929. Vprašate, ali se je moglo tako skupno zemljišče priposestevovati, ker o leta 1929 ni bilo predpisanega odbora. — Če so izpolnjeni zakoniti pogoji za priposestevanje, samo pomanjkanje odbora ne more biti ovira. Tudi ko ni bilo odbora, je obstajala skupnost imovine.

Podpora ženi vojaškega vpoklicane. R. S. - Mož je vpoklican za 28 dni na orožne vaje, vendar je zaradi bolezni služil le 15 dni. Žena je prejela podporo za vseh 28 dni. Vprašate, ali mora podpora za čas 13 dni, ko je bil mož doma, vrniti? — Po uredbi o podpori rodbinam oseb, poklicanih v vojaško službo, podpora upravičencem nikakor ne pripada po dnevu hranilničevega odpusta iz vojaške službe. Uredba tudi predpisuje, da so uživalci podpore in vsa oblastva dolžni takoj obvestiti odbor za podpore o vseh spremembah, ki bi mogle vplivati na pravico do podpore ali do čokolade, kakor tudi na njuno višino. Zato bo po našem mnenju vaša žena morala obvestiti odbor za podpore, da ste se v 15 dneh vrnili iz vojaške službe in bo morala tudi vrniti prejeto podporo za ostalih 13 dni, ko ste bili vi že doma.

Vdovska renta. A. O. B. - Pred 14 leti se je ponesrečil vaš mož ter je nato do svoje smrti pred dvema leti dobival rento od OUZD. Po njegovi smrti ste prosili za priznanje vdovske rente, pa vam je bila prošnja odbita. - Vdovska renta vam gre le tedaj, če je smrt vašega moža bila posledica svoječasnó utpele obratne nezgode. O tem, ali je podana vzročna zveza ali ne, mora sodišče zaslišati izvedence-zdravnike. Če pravijo uradovi zdravniki, da vzročne zveze ni bilo in so isto povedali tudi izvedenci na sodišču, potem pač moževa smrt ni bila posledica pred leti utpele obratne nezgode.